

sociologickým přístupem k literatuře byl organicky zařazen i příspěvek Jana Skutila, který svou úvahu nad Masarykovým sociologickým rozbořem ruské literatury 19. století redukoval na tři témata - vztah k rozdílnosti církevního života v Rusku a na Západě, Masarykův vztah k ruským literárním kritikům a Masarykova kritika Gercena a Bakunina. Centrální idea všech referátů i diskusních příspěvků týkajících se Masarykova vztahu k Rusku byla vyjádřena v jednoduchém „sloganu“ - Masaryk sice napsal *Rusko a Evropu*, ale odboj jel dělat na Západ.

Dagmar Čapková věnovala svou úvahu tématu dnes navýsost diskutabilnímu, totiž interdisciplinární povaze Masarykovy sociologie. Nad tímto problémem bude třeba dnes přemýšlet jinak, než bylo obvyklé, totiž ve světle redefinovaných kategorií eklekticismu, komplementarity a pluralismu. Masarykův eklekticismus se může stát *sub specie* současných metodologických diskusí jeho nikoliv slabou stránkou, jak to bylo chápáno doposud, ale jeho silou. *Qui vivra verra*. Jan Šimsa pojednal o vztahu Masaryka k církvím ve světle posledních částí *Světové revoluce*.

Tři následující příspěvky byly věnovány třem reprezentativním interpretacím Masarykovy sociologie - Lubomír Valenta pojednal o vztahu J. L. Fischera k TGM, Josef Zúmr o Chalupného výkladu Masaryka a konečně Miloš Trapl o tom, jak dílo Masarykovo popularizoval a interpretoval jeho otec Miloslav Trapl. Lubomír Nový v kuloárech

právem konstatoval, že chyběl Inocenc Arnošt Bláha - a bylo to úplné.

Důstojným závěrem jednání byla přednáška Jaroslava Opata *Sociologie v Masarykově pojetí demokracie*. Opat vysvětlil jedno dictum z *Hovorů* - „nic podstatného jsem od let studentských neměnil a měnit nemusel“. Ukázal, jaký význam má kontinuita hodnot nejen v díle Masarykově, ale v sociálním životě vůbec, a jak cenná je pevnost víry ve sdílené hodnoty, nepřechází-li ve fanatismus. A toho u Masaryka ovšem nebylo.

Nadbytek fanatismu však lze sledovat u prvorepublikánských komunistů, konstatoval František Mezihořák v zajímavém, pro časový tlak však redukováném příspěvku *Komunisté na Slovácku a TGM*. Závěrečný historický příspěvek o tom, jak se s Masarykovou osobností volebně a povolebně na Slovácku kalkulovalo, jak lidovci vedli vnitřní svár mezi legendárním arcibiskupem Stojanem a „tatičkem“ Masarykem a o tom, jakou roli hrál komunistický pokus o státní převrat na Slovácku v roce 1920 v tom, jak se k Masarykovi komunisté politicky vztahovali, byl vtipným a zajímavým závěrem jednání, které bylo užitečné a mimořádně kultivované. Za vytvoření milé atmosféry patří poděkování Mgr. Šimečkovi a jeho spolupracovnícům z Masarykova muzea Hodonín. Na sborník ze semináře, zejména však na pokračování „masarykovských setkání“ se budeme těšit.

Miloslav Petrusek

Valná hromada a sjezd Masarykovy české sociologické společnosti

V pátek 10. prosince proběhla valná hromada Masarykovy české sociologické společnosti. Zprávu o činnosti na ní přednesl dosavadní předseda prof. dr. Miloslav Petrusek, který funkci vykonával po dvě období od ledna 1990. Zpráva, která byla otištěna v *Sociologických aktualitách*, vyvolala jen vlažnou diskusi relativně nepočetného pléna, ačkoliv otázek k řešení není málo. Jde zejména o to, aby nové, tentokrát podle nových stanov korespondenčně volené vedení

zainteresovalo na činnosti MČSS širší sociologickou obec, zejména podstatnou část mladých sociologů. Bude to vyžadovat změnu forem činnosti a snad i celkovou redefinici její funkce a jejího poslání vnitrovědního i společenského.

V prostorách rektorátu Univerzity Karlovy pak následujícího dne proběhl sjezd Masarykovy sociologické společnosti, který na plenárním jednání vedeném pod souhrnným názvem *Společnost v pohybu* vyslechl nepočetně zajímavé a podnětné referáty prof. Jiřího Musila (CEU) o integračních a dezintegračních procesech v Evropě, dr. Michala Illnera o sociálních aspektech transformace na

regionální a místní úrovni a doc. Martina Potůčka o proměnách sociální politiky v novém českém státě. V diskusi vystoupili mj. nestor českých a holandských sociologů, vzácný a pravidelný host a aktivní účastník polistopadového života naší sociologické obce prof. Ivan Gaďourek, dále zajímavou úvahu o opomíjených aspektech transformačních procesů přednesl prof. František Zich, diskutoval dr. Hynek Jeřábek a další. Závěrečný referát plenárního jednání přednesl ing. Josef Vavroušek, který se věnoval problematice role hodnotových orientací při řešení ekologické krize. Referát prof. Musila vyjde v *S-obzoru*, doc. Potůčka v *Sociologickém časopise*, příspěvek ing. Vavrouška již vyšel v *Literárních novinách* (č. 50, 1993).

Opolední jednání probíhalo ve třech sekcích. Teoretickou sekci, v níž se diskutovalo o aktuálních otázkách rozvoje soudobé sociologické teorie včetně tzv. postmoderní výzvy, řídil prof. Petrusek, sekci sociální transformace doc. Pavel Machonin a sekci metodologickou dr. Hynek Jeřábek. Referáty přednesené v sekcích byly většinou vysoce fundované a zajímavé a proti původnímu pesimistickému předpokladu se k aktivní účasti přihlásilo mnohem více participantů, než bylo možné do daného času zařadit. Ukázalo se, že potřeba takovýchto setkání je potřebou reálnou a že výměna názorů v přátelském, tolerantním a věcně kritickém

ovzduší život sociologické obce integruje a obohacuje. Tři vady na kráse dlužno konstatovati: 1) někteří prominentní čeští sociologové chyběli, ačkoliv byli pozváni - snad se jim úroveň sjezdu zdála příliš „sousedská“ (obsah a průběh tuto představu vyvrátil), 2) chřipka znemožnila účast některým dalším pozvaným, většinou řádně omluveným (tímto demontujeme fámy, že brněňští sociologové sjezd demonstrativně ignorovali) a 3) prostory fakulty sociálních věd, ač poskytnuté za úplaty spíše symbolickou, byly přemálo vytopeny a servis byl veškerý žádný - účast studentů by byla potěšitelná z důvodů věcných i organizačních. Naopak jsme byli potěšeni dopisem prof. Josefa Solaře, který nám nejen popřál zdar, ale nabídl řadu cenných informací, omluvnými dopisy slovenských kolegů (Krivý, Bútorovi, Szomolányiová, Schenk), především však osobní účasti vědecké tajemnice Slovenské sociologické společnosti dr. Zuzany Kusé a aktivní účasti doc. Dilbar Alijeovové v teoretické sekci (její příspěvek *Makrosociologické nostalgie současné sociologie* snad vyjde v *Sociologickém časopise*).

Příjemný, věcný a pracovní průběh sjezdu dává naději, že budoucnost Masarykovy české sociologické společnosti není ani zdaleka bez vyhlídek. Odstupující nižepodepsaný předseda přeje novému vedení chuť do práce, čas, dobrou vůli členů a spoustu dobrých nápadů.

Miloslav Petrusek

Zasedání sekce sociální transformace na sjezdu MČSS

Živý a zajímavý průběh měla sekce sociální transformace. P. Machonin v úvodním vystoupení zrekapituloval poměrně úspěšné úsilí o zmapování soudobé společnosti makrostrukturálními kvantitativními výzkumy sociální struktury i postojů a chování lidí, obdobnými výzkumy v oblasti ekonomické sociologie a sociologie regionů a lokalit. Upozornil však na nedostatečné empirické zakotvení poznatků z oblasti sociologie politiky, i přes uznání významu uskutečněných analýz volebního chování. Za pozitivní považuje i první kroky komplexnějších, interdisciplinárních projektů,

k nimž patří studie *Evropa 2000*. Současné varoval před redukcí zkoumání transformace na makrostrukturální empiricko-analytické přístupy. Požadoval co nejširší spolupráci s výzkumy mikrostrukturálními, biografickými a genealogickými i se zatím nedostatečným přínosem parciálních („odvětvových“) sociologií. Postrádá větší a systematictější účast sociologické teorie na studiu transformace jako specifického případu sociální změny. Rovněž vztah převládajících a tzv. alternativních přístupů ke společnosti nevidí jako antagonismus, nýbrž spíše jako vztah komplementární a konečkonců kooperativní. Problematika sociální transformace je společným velkým tématem bádání a diskuse pro celou českou sociologii. Je možné v ní